

Selectieve verontwaardiging bedrijfsleven verbaast staatssecretaris

De Grave: 'Helaas' is niet iedereen jong, wit, dynamisch, man en gezond

Ton Bennink

Jan Harmen Kwantes

Als de Eerste Kamer akkoord gaat, wordt de Wet premiedifferentiatie en marktwerking bij arbeidsongeschiktheidsverzekeringen (Pemba) op 1 januari 1998 ingevoerd. Eigen risico bij ziekte is ingeburgerd. Staatssecretaris De Grave van Sociale Zaken en Werkgelegenheid ligt op koers, maar wil meer. De Arbowet met meer doelvoorschriften is de volgende stap. Ons arbobeleid wil hij Europa insturen. P-bladen worden wellicht gerehabiliteerd en voor de onafhankelijkheid van bedrijfsartsen staat hij garant.

Zijn vakantie ging er ruimschoots aan. Toen De Grave op 2 juli van dit jaar gevraagd werd de plaats van zijn in de Ctsv-affaire gevallen vriend Robin Linschoten in te nemen, kon hij niet anders dan gehoorzamen aan zijn politiek leider, Frits Bolkestein. Een tweede weigering, De Grave prevaleerde in 1994 het wethouderschap in Amsterdam boven een ministerspost in het paarse kabinet, zou zijn landelijke politieke carrière geen goed hebben gedaan. De geboren en getogen Amsterdammer wachtte een lijvig dossier. Sociale zekerheid, de AOW, pensioenen, de WAO, de nieuwe organisatie van de wet sociale verzekeringen en binnenkort de nieuwe Arbowet zijn onderwerpen waar menigeen jaren de tijd voor nodig

De Grave: 'De trein gaat hoe dan ook door'.

heeft om ze onder de knie te krijgen. De Grave deed het in een paar maanden. De Grave: "Ik kan niet zeggen dat ik helemaal ingewerkt ben, maar de hoofdlijnen heb ik aardig onder de knie. Het is een lijvig dossier, maar als politicus word je geacht om ergens snel in thuis te raken."

TREIN

De Grave stapt in een politiek en maatschappelijk zeer zwaar wegend beleidsterrein. De verschuiving van collectieve naar meer individuele verantwoordelijkheid voor arbeidsomstandigheden, ziekte en arbeidsongeschiktheid, stuit op het nodige verzet. Toch heeft

foto: Chris Pennarts

De Grave Pemba nagenoeg ongeschonden door de Kamer geloodst en zal de nieuwe Arbowet waarschijnlijk ook een meerderheid van stemmen krijgen. De rode draad in zijn beleid is meer eigen verantwoordelijkheid voor bedrijven. De verlenging van twee tot zes weken naar een jaar eigen risico voor de werkgever bij ziekte van zijn werknemer, de Pemba en de nieuwe Arbowet gaan de Nederlandse ondernemer aan het denken zetten. Financiële prikkels moeten hem wijzen op het belang van goed arbeidsomstandighedenbeleid zodat ziekte en arbeidsongeschiktheid beperkt worden. De Arbowet biedt vervolgens een kader waarbinnen vooral door doelvoorschriften de bescherming van de werknemer gegarandeerd worden. Ook daarover moet de werkgever nadenken, want niet langer wordt van hogerhand bepaald waaraan de ondernemer moet voldoen. Afmetingen van een trap worden niet meer uitvoerig beschreven. De mededeling dat een trap veilig moet zijn, volstaat. De Grave: "Dat kun je beter controleren. Want om bij het voorbeeld van een trap te blijven, de veiligheid van zo'n ding test je in de praktijk. De Arbeidsinspectie kan zo op de werkvloer controleren waar een trap voor gebruikt wordt en of hij voldoende veilig is. Dat kun je niet allemaal op papier tot op de millimeter nauwkeurig beschrijven."

De bescherming van de werknemer zal niet onder de nieuwe Arbowet lijden. Daarvan is De Grave overtuigd. Hij ziet dan ook weinig in de kritiek van SP-voorman Jan Marijnissen die de nieuwe Arbowet vergeleek met verkeersregels. "We schaffen toch ook de vijftig-kilometerbepaling binnen de bebouwde kom niet af, om het vervolgens de weggebruiker zelf te laten uitzoeken," zo sprak de SP-er in Arbeidsomstandigheden 7/8 van dit jaar. Een wel erg grove vergelijking meent De Grave: "Dan heb je het over een norm die te maken heeft met acuut levensgevaar. Daar zullen we als overheid ook op arbobebied helder in zijn. Maar ook in het verkeer leggen we niet alles tot in den treuren vast. Je hebt de vrijheid om voor een automaat te kiezen, de radio aan of uit te laten en op de ene plek mag je harder dan op de andere. Dus ook de automobilist heeft zijn eigen verantwoordelijkheid als het gaat om veiligheid."

De Grave wil uiterlijk april volgend jaar de Ser-advisering voor de Arbowet op tafel hebben. Lukt dat niet dan neemt hij genoegen met een verdeeld advies of trekt hij zijn eigen plan. "Ik heb begrepen dat de klassieke tegenstelling tussen werkgevers en werknemers voor de nodige vertraging in de Ser heeft geleid. Het is te begrijpen dat er op onderdelen meer discussie gevoerd moet worden. Maar de trein gaat hoe dan ook door."

P-BLADEN

MKB-voorman Wynolst pleitte recent in Arbeidsomstandigheden voor regels om goed arbobeleid toch vooral overeind te houden. Hij vreest een kostenverhoging voor het bedrijfsleven omdat 'de overheid een deel van de arbobeleid bij het MKB neerlegt'. De Grave: "Wel aardig dat Wynolst dit punt aanstipt. Ik heb inmiddels ook heel wat krantenknipsels waarin zijn voorganger Kamminga juist te hoop loopt tegen te veel regelgeving. Daar kan ik beleidsmatig niets mee. Het is selectief gedacht. Het

'We willen af van het idee dat in Den Haag bureaucraten zitten die niet weten wat een hardwerkende ondernemer beweegt.'

MKB is op brancheniveau sterk georganiseerd en op dat niveau kunnen ze elkaar ook helpen. Bovendien gaat het mij echt een paar slagen te ver dat de slager op de hoek het belang van veilige machines voor hem en zijn personeel niet zou begrijpen. Je hoeft echt geen 920 regels op te stellen waarin voorgeschreven wordt waaraan een veilige machine moet voldoen. We willen af van het idee dat in Den Haag op het ministerie bureaucraten zitten die niet weten wat een hardwerkende ondernemer beweegt."

Toch sluit de staatssecretaris niet de ogen voor het dreigende gevaar dat vooral werknemers in de kleinere bedrijven door minder regelgeving niet in staat zullen blijken hun eigen beschermingsniveau overeind te houden. "De primaire lijn is de ondernemer in zijn portemonnee te laten voelen dat goed arbobeleid zich vertaalt in lagere premies en minder ziekteverzuim. Het beeld van de grote baas die oppermachtig is en waar de werknemer voor siddert, klopt niet meer in deze tijd. Goed arbobeleid is ook in het belang van de werkgever. Toch zullen de risico's bij kleinere bedrijven groter zijn dan bij de groteren. Daar zullen we de arbeidsinspectie dan ook meer inzetten om te controleren."

Bovendien wil De Grave de discussie rond wel of geen p-bladen nog eens voeren. "Mijn voorganger wilde ze afschaffen, maar ik zie

toch een belang in objectieve voorlichting. Mogelijk dat ze in gemoderniseerde vorm toch in tact blijven."

LOGICA

Moeder De Grave noemde haar zoon in een interview met De Volkskrant een driftkikker. "Ik vind het knap dat hij in de politiek zijn drift zo weet te beteugelen. Als hij in de Kamer debatteert, zie je als moeder toch ook die kleine driftkikker."

Ook in een gesprek over zijn beleidsterrein kan of wil hij zijn ongeduld niet altijd verbergen. Hij slaakt een diepe zucht als de wens van het MKB om het eigen risico bij ziekte terug te brengen van een jaar tot een half jaar ter sprake komt. "Ik probeer de logica te begrijpen. Maar leg mij nu eens uit waarom een half jaar eigen risico beter werkt dan een jaar. We hebben jarenlang gediscussieerd over het al dan niet invoeren van eigen risico. Toen kwam de twee tot zes weken regel waarvan iedereen bij voorbaat zei dat het niks zou worden, maar waarmee het ziekteverzuim spectaculair daalde. En omdat er niet alleen kortstondig maar ook langdurig ziekteverzuim is, hebben we het uitgebreid tot een jaar. Een jaar kost de werkgever meer dan twee of zes weken, dus er wordt meer aan arbobeleid en verzuimbegeleiding gedaan. Dat bespaart de collectiviteit een enorm bedrag. Die kosten/baten analyse heb ik juist van het bedrijfsleven geleerd. Werkgevers wijzen toch ook op de noodzaak uitkeringen te verlagen omdat ze dan gemotiveerde mensen aan de poort krijgen. Maar wat is het verschil tussen een calculerende bijstandsgerechtigde die voor 200 gulden bij wijze van spreken extra zijn bed niet uitkomt en de ondernemer die arbo laat sloffen omdat na twee of zes weken de collectiviteit toch voor de kosten opdraait. Dat is een inconsequentie in de logica."

VAN BOXTEL

De Grave zegt eveneens teleurgesteld te zijn in de alternatieven die het MKB voor Pemba aandroeg. In Arbeidsomstandigheden zei Wynolst nog dat 'de staatssecretaris heeft laten blijken te willen luisteren naar onze alternatieven'. De Grave: "Die kwamen neer op de risqué professionnel en risqué social discussie, ofwel de vraag waar en wanneer een werknemer letsel oploopt. Op het werk of in zijn vrije tijd. Dat is een gepasseerd station. Voor het overige waren de alternatieven van het MKB kort: geen Pemba. Dat neemt niet weg dat ik wel degelijk een tweetal verzachtende maatregelen voor het MKB die waren ingediend door de coalitiepartijen heb overgenomen."

Als er een octrooi aangevraagd zou mogen worden op het introduceren van nieuw taalgebruik dan zou de uitvinder van de uitdrukking 'selectie aan de poort' en die van 'werknemer met een vlekje' zelf in ieder geval nooit meer hoeven te werken. De begrippen worden zowel door voor als tegenstanders van de privatisering van de sociale verzekeringen veelvuldig in de mond genomen. Selectie aan de poort wordt in ieder geval door niemand openlijk toegejuicht, al vinden verzekeraars dat er een zekere vorm van 'risicoselectie' mogelijk moet zijn. Topman M. Kerkhof van 'De Amersfoortse' vreesde daarom aan de goden overgeleverd te worden als de wet van Boxtel werkelijkheid wordt en aanstellingskeuringen worden verboden. Wynolst van het MKB vindt het een nietszeggende maatregel die makkelijk omzeilt kan worden. De Grave: "Dat geeft de moeilijkheid van ons vak perfect weer. Beiden hebben een belang waarvan wij de maatschappelijke effecten moeten bepalen. De verzekeraars willen hun risico's zo goed mogelijk inschatten. Dat snap ik wel, maar dan wijs ik er op dat een aanstellingskeuring een geringe voorspellende waarde heeft. Wynolst gebruikt Van Boxtel als element om zijn negatieve reactie op de wao-voorstellen vorm te geven. Ik denk dat de verzekeraars meer het gelijk aan hun kant hebben. Het afschaffen van aanstellingskeuringen heeft effect."

STATUUT

Volgens De Grave is selectie aan de poort een 'oud' gegeven. "Dacht u werkelijk dat er drie jaar geleden geen selectie aan de poort plaatsvond? De maatregelen die wij invoeren geven er een extra impuls aan. Zeker. Maar het is evenzeer een trend om alles doelmatiger en efficiënt te doen in het bedrijfsleven. Maar 'he-laas' is niet iedereen jong, wit, dynamisch, man en gezond. Het kan niet zo zijn dat de werkgever alleen die groep binnenhaalt. We groeien als we niet oppassen toch weer naar de miljoen arbeidsongeschikten. De collectiviteit draagt de premielasten. De individuele werkgever weegt anders af. Dat moet veranderen."

Vandaar dat de staatssecretaris een Wet op de reïntegratie in de pijplijn heeft. Betrokkenen zijn uitgenodigd om voorstellen die wel werken in te dienen. Daarbij sluit De Grave nauw aan bij de belevingswereld van de ondernemer die volgens hem toch kosten/baten-afweging als middelpunt kent. "Ik geloof niet in de bovenmeestermentaliteit van een verplicht quotum aan gedeeltelijk arbeidsongeschikten die in dienst zijn. Dat past niet meer in deze tijd en heeft in het verleden gefaald. We moeten de kant op van loonkostensubsidie's, proefperio-

des en het belonen van in dienst houden van arbeidsongeschikten. Als een schildersbedrijf een arbeidsongeschikte schilder elders in zijn bedrijf aan het werk houdt, scheelt het hem niet alleen in de wao-premie, er komt ook nog een extra beloning bovenop."

Volgens De Grave kent de 'slinger der historie' interessante elementen. Waar vroeger over de Dutch disease gesproken werd, wordt nu bijvoorbeeld door Duitsland bewonderend naar Nederland gekeken als het gaat om de omvorming van onze economie. De Grave: "Dat geldt ook voor ons arbobeleid. Ik wil het voorzitterschap van de Europese Unie het komend half jaar gebruiken om onze keuze voor meer doelvoorschriften en eigen verantwoordelijkheid op arbogebied op de agenda te zetten. Zeker omdat het hier en daar nog wat spanning oplevert met Europese regelgeving."

Toch is er ook in eigen land nog wel een vlekje weg te werken. De Grave wil elk gevaar dat arbodiensten bijvoorbeeld door hun banden met verzekeraars de onafhankelijkheid van bedrijfsartsen bedreigen, uitbannen. "Daarom komt er een professioneel statuut van de branche-organisatie die die onafhankelijkheid garandeert. Ik accepteer geen enkele druk op bedrijfsartsen. Bovendien moet er een makkelijk toegankelijke geschillencommissie komen. Blijkt dat dat statuut in de praktijk niet werkt, dan komt er wetgeving. Het onafhankelijk professioneel handelen mag niet in het minst worden bedreigd, dat is voor mij de bodemlijn. Als een arbodienst die onafhankelijkheid meer dan eens aantast, dan volgt intrekking van hun certificaat. En kunnen ze werken in Nederland wel vergeten."

Flexibiliteit

Het is 'flexibiliteit' wat de klok slaat. Niet alleen werkgevers, ook werknemers roeren het onderwerp dagelijks aan. Werkgevers willen de beschikbare arbeid zo efficiënt mogelijk inzetten. Werknemers willen het werk combineren met zorgtaken thuis. De nieuwe Arbeidstijdenwet geeft beiden de ruimte.

Over het thema flexibele arbeid is Kluwer Bedrijfswetenschappen een boekje (memo) verschenen dat werkgevers en -nemers kunnen gebruiken bij het overleg over arbeidstijden, arbeidsduur, roosters en bij opvang van pieken en dalen. Het boekje is verschenen in de serie Ondernemersmemo's. Deze serie is speciaal bedoeld voor ondernemers in het midden- en kleinbedrijf.

Behalve een uitleg over de nieuwe Arbeidstijdenwet gaat het memo in op de betekenis van de wet als bedrijven wel of niet onder een cao vallen of wel of geen personeelsvertegenwoordiging kennen.

Het boekje gaat ook in op de vraag wat te doen met de (verplichte) risico-inventarisatie en -evaluatie van de arbeids- en rusttijden. Ten slotte geeft het memo aan hoe stapsgewijs de behoefte aan flexibiliteit in het bedrijf kan worden geanalyseerd.

'Flexibele arbeid' (84 pag.) kost f 35,-. ISBN: 90 267 2462 4.